

ZAKAT OF LIEFDESGAVE

Liefdadigheid als één van de twee fundamentele plichten

Liefde voor de medemens in de ruimste zin van het woord is in de Koran vastgesteld als de tweede grote pilaar, waarop het gebouw van de Islam rust. Dit wordt reeds in het begin van het Heilige Boek duidelijk gemaakt: "Die geloven in het Ongeziene en het gebed onderhouden en uitgeven van wat Wij hen gegeven hebben, en die geloven in wat er aan jou geopenbaard is en in wat er vóór jou geopenbaard werd, en zij zijn overtuigd van het Hiernamaals. Dezen zijn op een juiste weg van hun Heer, en dezen zijn het die succesvol zijn." (2:3-5). De hoofdbeginselen van de Islam, zoals ze hier zijn vastgesteld, zijn vijf in getal: drie theoretische en twee praktische. De drie theoretische hoofdzaken zijn: geloof in God, geloof in de Goddelijke openbaring en geloof in het leven hiernamaals, en de twee praktische zijn: het onderhouden van het gebed en het uitgeven van hetgeen God aan de mens heeft gegeven. De eerste hiervan, die reeds in het vorige hoofdstuk is besproken, nl. het gebed, is het middel tot verwerkelijking van het Goddelijke in de mens, terwijl met de tweede of het uitgeven van hetgeen aan de mens is gegeven, liefdadigheid in ruime zin wordt bedoeld, d.w.z. alle liefdedaden en het goed doen aan de mensheid in het algemeen. Want datgene wat God aan de mens heeft gegeven, is niet alleen het eigendom dat hij bezit, maar ook de vermogens en krachten, waarmee hij begaafd is.

Dat weldadigheid of het goed doen aan de medemens één van de twee steunpilaren van de religie is, is een onderwerp dat de Koran voortdurend behandelt. Er zal nog één vers worden aangehaald. Van de Joodse en Christelijke, op zekere dogma's berustende aanspraken, zegt het Heilige Boek: "En zij zeggen: Niemand zal de Tuin binnengaan, behalve degene die jood is, of de christenen. Dit zijn hun ijdele verlangens. Zeg: Breng jullie bewijs als jullie de waarheid spreken. Nee, wie zich volledig onderwerpt aan Allah en goeddoet (aan anderen), vindt zijn beloning bij zijn Heer, en voor hen is er geen angst noch zullen zij treuren" (2:111, 112). In dit vers neemt onderwerping aan Allah de plaats in van het onderhouden van het gebed en het goed doen aan de mensheid namelijk: het uitgeven van hetgeen aan de mens is gegeven. Theoretisch betekent Islam dus: geloof in God, in de Goddelijke openbaring en in het leven hiernamaals en praktisch: de verwerkelijking van het Goddelijke in de mens door het gebed of algehele onderwerping aan God en de dienst aan de mensheid. De vele voorschriften over de verschillende aspecten van het leven, of het nu in de Koran of in de Soenna van de Heilige Profeet is beschreven, zijn slechts zijtakken van deze twee praktische hoofdzaken van de religie.

Het gebed heeft geen nut, als het niet tot liefdadigheid leidt

Het verband tussen het gebed en de liefdadigheid wordt duidelijk aangetoond door de volgorde, waarin beiden steeds worden vermeld. Opgemerkt dient te worden, dat wanneer er van het gebed en de liefdadigheid samen gesproken wordt - en deze combinatie komt vaak voor in de Koran - het gebed steeds vóór de liefdadigheid genoemd wordt, omdat het gebed de mens voorbereidt tot het dienen van de mensheid. In het vers dat van de vijf grondbeginselen van de Islam spreekt, wordt het noemen van het geloof in de Ongeziene onmiddellijk gevolgd door een bevel tot het onderhouden van het gebed, welke op zijn beurt wordt gevolgd door een ander bevel, nl. het verrichten van liefdadigheid. Dit dient om de natuurlijke volgorde aan te tonen. Geloof in de Ongeziene is het uitgangspunt van de geestelijke vooruitgang van de mens, maar dit zou tot niets goeds leiden als de volgende stap, nl. het zoeken van gemeenschap met de Ongeziene door het gebed, niet komt. En ook dit is zinloos, als het niet tot daden van weldadigheid leidt. Het gebed is dus de eerste stap, omdat het tot de tweede leidt, nl. liefdadigheid. Dit wordt ergens anders duidelijk aangetoond: "Dus wee de biddenden, die achteloos omgaan met hun gebed! Die (goed)doen om gezien te worden, en die het nalaten te handelen uit goedheid!" (107:4-7).

Begrip liefdadigheid in de Islam

De woorden die het meest voorkomen in de plaats van liefdadigheid, zijn *infaq*¹, hetgeen betekent: *het weldadig uitgeven*; *ihsan*, dat betekent: *het goed doen*; *zakat*, dat betekent: *groei of reiniging*; en *sadaqah*, dat afgeleid is van de stam *sidq*, d.i. *waarheid* en de betekenis krijgt van een *liefdedaad*. Alleen de woorden, die voor het aanduiden van liefdedaden gebruikt zijn, wijzen al op de ruimheid van het begrip ervan. De Koran legt niet alleen nadruk op zulke grote liefdedaden als het vrijlaten van slaven², het voeden van de armen³, het zorgen voor de wezen⁴ en het goed doen aan de mensheid in het algemeen, maar legt

¹ De woorden *fié sabiel Allah* (d.i. *op de weg van Allah*) worden in de Koran soms toegevoegd aan de afleidingen van *infaq*, maar de betekenis is dezelfde, ook als het woord zonder deze toevoeging wordt gebruikt.

² 90:13; 2:177.

³ 69:34; 90:11-16; 107:1-3.

ook gelijke nadruk op kleinere liefdedaden. Om die reden is het niet geven van *ma'oen*⁵, wat in het bijzonder *kleine liefdedaden* aanduidt, in strijd met de bedoeling van het gebed. En in een dergelijke betekenis wordt het spreken van een vriendelijk woord tot ouders⁶ vermeld als *ihsan*, en in het algemeen wordt het gebruik van vriendelijke woorden op vele plaatsen aanbevolen als een goede daad op zich⁷.

In de Hadies staat het duidelijker. Het uit de weg ruimen van alles wat ongeluk kan veroorzaken wordt een *sadaqa* of een liefdedaad genoemd (Bo. 46:24). Een andere Hadies vermeldt: "Er is op elk ledemaat een *sadaqa* (liefdedaad) met iedere nieuwe zon, en het recht laten wedervaren onder de mensen is ook een liefdedaad" (Bo. 53:11). Een derde geeft meerdere bijzonderheden: "Er is op elk ledemaat iedere dag een *sadaqa* (liefdedaad); een man helpt een ander zijn dier berijden, het is een liefdedaad; of hij helpt hem zijn dier beladen, dit is ook een liefdedaad, en zo ook een goed woord; en iedere stap, die een mens doet om te gaan bidden, is een liefdedaad; en de weg wijzen is een liefdedaad"⁸. Voorbeelden van andere liefdedaden zijn "uw groet aan de mensen", "uw bevelen over wat goed is en verbieden wat verkeerd is"⁹, "zich weerhouden van iemand kwaad te doen"¹⁰ en zo verder. De kring van degenen, voor wie een liefdedaad kan worden verricht, is even ruim. Het geven van eten aan de eigen vrouw of kinderen wordt een liefdedaad genoemd, terwijl zelfs het onderhouden van zichzelf niet uitgesloten wordt van de categorie van liefdedaden: "De Heilige Profeet zei: Waar u zich ook mee voedt, is een liefdedaad en waar u uw kinderen ook mee voedt, is een liefdedaad en waar u uw vrouw ook mee voedt, is een liefdedaad en waar u uw dienstbode ook mee voedt, is een liefdedaad"¹¹. Het goed doen aan de stomme schepping wordt ook een liefdedaad genoemd: "Al wie een akker bebouwt en de vogels en beesten eten ervan, het is een liefdedaad"¹². De Koran spreekt ook van het verrichten van liefdedaden niet alleen aan alle mensen, gelovigen zowel als ongelovigen (2:272), maar ook aan de stomme schepping (51:19).

Vrijwillige liefdadigheid

Liefdadigheid, in de betekenis van eigen vermogen weggeven, bestaat uit twee soorten: vrijwillige en verplichte liefdadigheid. De vrijwillige liefdadigheid wordt in de Koran gewoonlijk vermeld als *infaq*, *ihsan* of *sadaqa*. Hoewel de Koran vol uitdrukkelijke bevelen m.b.t. dit onderwerp is en men nagenoeg geen blad omslaat, dat niet aan het grootse doel van de dienst aan de mensheid als het doel van het menselijke leven herinnert, wordt ze in de paragrafen 36 en 37 van het tweede hoofdstuk toch afzonderlijk behandeld. Er wordt eerst melding gemaakt van de beloning van de liefdadigheid: "De parabel van degenen die hun rijkdom uitgeven langs Allah's weg is als de parabel van een graankorrel waaruit zeven aren groeien, in iedere aar honderd graankorrels. En Allah verveelvuldigt (verder) voor wie het Hem behaagt" (2:261).

Een liefdedaad moet verricht worden als een plicht, die de mens aan de medemens verschuldigd is, zodat ze niet inhoudt de gedachte aan de superioriteit van de gever of de inferioriteit van de ontvanger: "Degenen die hun rijkdom uitgeven langs Allah's weg, en die geen verwijt of krenking laten volgen op wat zij hebben uitgegeven, hun beloning is bij hun Heer ... Een vriendelijk woord vol vergeving is beter dan liefdadigheid gevolgd door krenking. ... O jullie die geloven, maak jullie liefdadigheid niet waardeloos door verwijt of krenking" (2:262-264).

Liefde tot God dient bij alle liefdedaden het motief te zijn, zodat het verrichten daarvan alleen al het gevoel kweekt, dat de gehele mensheid slechts één familie is:

"En uit liefde voor Hem geven zij voedsel aan de arme en de wees en de gevangene" (76:8).

"En die, uit liefde voor Hem, rijkdom weggeeft aan de naaste familie en de wezen en de behoeftigen en de reiziger en aan degenen die erom vragen en om slaven te bevrijden" (2:177).

"En de parabel van degenen die hun rijkdom uitgeven om Allah te behagen en om hun zielen te sterken, is als de parabel van een tuin op verhoogde grond" (2:265).

Slechts goede dingen en welverdiende bezittingen dienen uit barmhartigheid te worden gegeven:

"O jullie die geloven, geef uit de goede dingen die jullie verdienen, en uit hetgeen Wij voor jullie voortbrengen uit de aarde, en tracht niet uit het slechte te geven" (2:267).

Liefdadigheid kan openlijk of in het verborgen worden verricht:

"Hoe voortreffelijk is het, wanneer jullie openlijk liefdadig zijn! En wanneer jullie het verbergen en aan de armen geven is dit goed voor jullie" (2:271)

Zij die niet bedelen, moeten de eersten zijn om liefdegaven te ontvangen:

---

⁴ 17:34; 76:8; 89:17; 90:15; 93:9; 107:2.

⁵ 107:7.

⁶ 17:23.

⁷ 2:83; 4:8, enz.

⁸ Bo. 56:72, 128.

⁹ Ah. II, blz. 329.

¹⁰ Ah. IV, blz. 395.

¹¹ Ah. IV, blz. 131.

¹² Ah. IV, blz. 55.

“(Liefdadigheid) is voor de armen die worden beperkt langs Allah’s weg, zij kunnen niet rondtrekken in het land; de onwetende denkt dat zij rijk zijn, omdat zij zich onthouden (van bedelen)” (2:273).

Betekenis van *zakat*

De verplichte liefdegave wordt gewoonlijk vermeld onder de naam van *zakat*, maar soms wordt ze, vooral in de Hadies, *sadaqa* genoemd. Het woord *zakat* is afgeleid van *zaka*, wat betekent: *het* (een plant) *groeide*. De andere afleidingen van dit woord, zoals ze in de Koran zijn gehanteerd, hebben de betekenis van het *reinigen van zonden*. Er wordt in de Koran vaker gezegd, dat de Heilige Profeet degenen *reinigt*, die hem volgen (*yoezakkie-him* of *yoezakkie-koem*)¹³ en de reiniging van de ziel wordt herhaaldelijk vermeld als een waarachtig succes in het leven.¹⁴

Het woord *zakat* wordt ook gehanteerd in de zin van *zuiverheid van zonde*. Zo wordt er van Johannes gezegd: “En Wij verleenden hem wijsheid toen hij een kind was, en een goed hart van Ons en zuiverheid (*zakat*)” (19:12, 13). En bij een andere gelegenheid wordt van een zeker kind gesproken als “*een betere in reinheid (zakat) dan een ander*” (18:81) VERS TJEKKEN. De gedachte van reinheid en die van de groei van de menselijke vermogens en succes in het leven zijn dus met elkaar verbonden. Volgens Raghīb is *zakat* het vermogen, dat van de rijken genomen en aan de armen gegeven wordt; het is zo genoemd, omdat het het vermogen doet groeien of omdat het weggeven van het vermogen een bron van reiniging is. En inderdaad gaan deze beide redenen op. Het weggeven van het vermogen aan de arme leden van de gemeenschap doet, terwijl het zonder twijfel een bron van zegen voor de individuele mens is, het vermogen van de gemeenschap als een geheel ook toenemen. En tegelijkertijd reinigt het tevens het hart van degene, die buitensporige liefde voor het vermogen heeft, welke liefde vele zonden met zich meebrengt. De Heilige Profeet zelf heeft de *zakat* beschreven als het vermogen, “dat van de rijken genomen en aan de armen gegeven wordt” (Bo. 24:1).

Het belang van de *zakat* in de Islam

De twee bevelen, die tot het onderhouden van het gebed en het geven van *zakat*, gaan vaak samen. Deze combinatie van de twee is aan te treffen zowel in de vroegst geopenbaarde hoofdstukken van de Koran als in die, welke tegen het einde van het leven van de Heilige Profeet werden geopenbaard. Zo lezen wij in hfdst. 73, dat ongetwijfeld één van de allervroegste openbaringen is: “En onderhoud het gebed en betaal de armenbelasting en offer een uitnemende gift aan Allah” (73:20). En in het 9de hoofdstuk, dat het laatst is in tijd van openbaring, lezen wij: “Alleen hij kan de moskeeën van Allah onderhouden, die gelooft in Allah en de Laatste Dag, en die het gebed onderhoudt en de armenbelasting (*zakat*) betaalt en niemand vreest behalve Allah” (9:18). Niet alleen worden de *salat* en de *zakat* in een groot aantal passages samen vermeld¹⁵, maar deze twee worden ook als de fundamentele voorschriften van de religie van de Islam behandeld en het in praktijk brengen daarvan wordt vaak vermeld als een genoegzame aanduiding, dat men in de religie van de Islam gelooft. De twee bovenaangehaalde verzen wijzen op dezelfde conclusie. Hieronder worden er nog enkele verzen bijgevoegd:

“En hen wordt slechts bevolen Allah te dienen, zuiver in hun gehoorzaamheid aan Hem, oprecht, en het gebed te onderhouden en de armenbelasting te betalen, en dat is de juiste religie” (98:5).

“Dit zijn verzen uit het Boek van Wijsheid — Een leidraad en een genade voor degenen die goeddoen, die het gebed onderhouden en de armenbelasting betalen en die zeker zijn van het Hiernamaals” (31:2-4).

“Maar als zij berouw tonen en het gebed onderhouden en de armenbelasting betalen, zijn zij jullie broeders in het geloof” (9:11).

De *zakat* als grondbeginsel van iedere godsdienst

De *salat* en de *zakat* worden ook samen vermeld als de fundamentele voorschriften van de godsdienst van iedere profeet. Zo wordt er van Abraham en zijn nageslacht gezegd: “En Wij maakten hen tot leiders die (de mensen) leidden op Ons bevel, en Wij openbaarden aan hen het doen van goed en het onderhouden van het gebed en het geven van aalmoezen (*zakat*)” (21:73). De Israëlitische wet bevatte volgens de Koran ook een dergelijk gebod: “En Allah zei: Ik ben waarlijk met jullie. Wanneer jullie het gebed onderhouden en de armenbelasting betalen en geloven in Mijn boodschappers en hen bijstaan en een uitnemende gift offeren aan Allah, dan zal Ik zeker jullie zondige daden bedekken en jullie de Tuinen doen binnentreden waardoor rivieren stromen” (5:12). Ismaël zou zijn volgelingen ook hetzelfde gebod hebben gegeven: “En hij legde zijn

¹³ 2:129, 151; 3:163; 9:103; 62:2.

¹⁴ 91:9; 92:18.

¹⁵ Klein zegt: “Het wordt in 82 passages van de Koran vermeld in nauw verband met het gebed” (RI. blz. 156 v.n.). Ik heb de vereniging van de *salat* en de *zakat* in niet meer dan 27 passages kunnen nasporen. Maar er zijn nog enkele passages, waarin het gebed tot God en het denkbeeld van de liefdadigheid in het algemeen samen worden vermeld.

volk op te bidden en aalmoezen te geven, en was iemand in wie zijn Heer veel behagen schepte" (19:55). Ook Jezus zou een dergelijk Goddelijk gebod hebben ontvangen: "En Hij heeft me het gebed en de armenbelasting bevolen, zolang als ik leef" (19:31)¹⁶

Deze kijk op de godsdienst toont aan, dat de dienst aan de mensheid en de verbetering van de toestand van de armen, volgens de Koran, steeds tot de belangrijkste doelen van de godsdienst hebben behoord. Het is echter waar, dat er op dit beginsel in de vroegere godsdiensten niet dezelfde nadruk is gelegd en dat bovendien de instelling van de *zakat*, evenals elk ander beginsel van de godsdienst, met de volmaking van de religie, in de Islam tot volmaaktheid is gebracht.

Het vraagstuk betreffende de verdeling van het vermogen

Eén van de grootste vraagstukken, waartegenover de mensheid staat, is ongetwijfeld het vraagstuk betreffende de verdeling van het vermogen, waarmee het vraagstuk van de politieke macht nauw in verband staat. Het kapitalistische stelsel, dat om zo te zeggen de eerste steen van de materialistische beschaving van modern Europa is, heeft geleid tot de concentratie van het vermogen in handen van een steeds kleiner aantal personen. De politieke macht volgde vlak achter het vermogen aan. De niet te stillen honger naar geld en goed van de kant van de kapitalisten, die de werkelijke beheersers van de politieke macht zijn, heeft vele volkeren van de wereld tot een toestand van slavernij gebracht en een geregelde plundering wordt gewettigd onder verschillende deftige zinsneden als kolonisatie, bezetting, mandaat, invloedssfeer, enz.

De reactie tegen het kapitalisme trad in tegen het midden van de negentiende eeuw. Ze kwam onder de naam van socialisme en ontwikkelde zich langzamerhand tot dat wat tegenwoordig bekend is als het Bolsjewisme. Het houdt Rusland in zijn klauwen, ongetwijfeld even streng als waarin het kapitalisme de andere Europese landen nog steeds houdt. Of het zich in Rusland een blijvende plaats heeft verzekerd is een kwestie, die slechts de toekomst kan uitmaken. Maar één ding komt ons zeer vreemd voor. Het Bolsjewisme, dat gekomen is om de mensen te bevrijden, is evengoed een vorm van slavernij als het kapitalisme. De autocratie van het Tsarisme heeft slechts plaats gemaakt voor de autocratie van de Sovjet.

De vraag is echter: heeft het Bolsjewisme door het staatsmonopolie van de industrie het grote vraagstuk betreffende de verdeling van het vermogen opgelost? Enkele jaren zijn slechts als een ogenblik of zelfs minder in de geschiedenis van de wereld. Stellen dat het staatsmonopolie van de industrie de oplossing van het vraagstuk is, omdat het vijfjarenplan de productie in zeer hoge mate heeft versneld, verraadt voorbarigheid bij het trekken van een conclusie. Wie weet of degenen die met de uitvoering van het plan belast zijn, de staatsagenten, morgen niet kunnen ontaarden in een oligarchie, gelijksoortig aan de oligarchie van het kapitalisme? De menselijke natuur geeft zich al te gemakkelijk aan deze neigingen over en het Bolsjewisme geeft eigenlijk geen middel om zulke neigingen in bedwang te houden. Maar er is meer dan dit. Het Bolsjewisme, dat als vriend van de arbeid kwam, streeft zijn doel voorbij door de arbeid haar beloning te ontfangen. Het strenge stelsel van het gelijkelijk uitdelen van de levensbehoeften, aan de nietsnutten en de harde werkers, aan de dommen en de slimmen, zal ontwijfelbaar toestanden scheppen die weldra ondraaglijk voor de mensheid zullen zijn, want het gaat regelrecht tegen de natuur en haar erkende wetten in. Maar de slechte gevolgen ervan zullen niet in één dag zichtbaar worden.

De Islamitische oplossing van het vermogensvraagstuk

Aan de Islam komt de eer toe niet alleen het vermogensvraagstuk op te lossen, maar ook de hogere gevoelens te ontwikkelen en het karakter te vormen, die noodzakelijk zijn voor het leggen van de grondslagen van een blijvende beschaving voor de mensheid. De strenge wetten van het Bolsjewisme, die het lichaam net voldoende geven om van te leven, doden de hogere gevoelens van sympathie en liefde voor de medemens; eigenschappen, die niet alleen ervoor zorgen dat het leven waard is geleefd te worden, maar zonder welke de mens ook uitmonden moet in de slechtste barbaarsheid. De Islam beantwoordt aan beide doeleinden door zijn staatsinstelling van de liefdadigheid, die onder de naam van *zakat* of armenbelasting bekend staat. Iedere bezitter van vermogen in de Islamitische staat moet jaarlijks één veertigste deel van zijn vermogen in een gemeenschappelijk fonds storten, dat door de staat of, daar waar geen Islamitische staat is, door de Islamitische gemeenschap wordt beheerd. Dit fonds wordt door de Staat of door de gemeenschap besteed ter verbetering van de toestand van de armen. De *zakat* treedt dus niet alleen op als een gelijkmakende macht, maar ook als een middel om de hogere gevoelens van de mens, de gevoelens van liefde en sympathie voor zijn medemens, te ontwikkelen, in tegenstelling tot het strenge stelsel van staatsmonopolie en gelijkheid van verdeling, welk stelsel de hogere instincten van de mens helpt doden. Ook door dit middel laat de Islam het vermogen in zijn staat circuleren, zoals bloed in een levend organisme

---

¹⁶ De woorden *zolang ik leef* bewijst voldoende, dat Jezus dood is, want de *zakat* kan slechts gegeven worden door iemand, die in het bezit is van aardse goederen en van Jezus kon niet gezegd worden, dat hij in de hemel in het bezit was van vermogen. En ook al was dat zo, toch was er niemand om de *zakat* te ontvangen.

circuleert, want een bepaald gedeelte van het vermogen van de rijkere mensen wordt naar het middelpunt gebracht, vanwaar het naar die delen van de staat wordt gestuurd waar dat het meest nodig is. Zo wordt de instelling van de *zakat* niet alleen een gelijkmakende macht, maar ook een middel tot verheffing van het volk als een geheel.

De *zakat* is een staatsinstelling

Men dient in het oog te houden, dat de *zakat* niet slechts een verplichte liefdadigheid is. Ze is een staatsinstelling of, daar waar geen Islamitische staat is, een nationale instelling. De individuele mens heeft niet de vrijheid zijn *zakat* te berekenen en te besteden zoals hij wil. Het moet door de staat of op nationale grondslag worden ingezameld en door de staat of de gemeenschap worden besteed. Waar de Koran de voornaamste posten van uitgaven van de *zakat* beschrijft, wordt ook een post vermeld voor de ambtenaren, die voor de inning en uitdeling daarvan aangesteld zijn, hetgeen duidelijk aantoonde dat met de *zakat*-instelling óf een departement van de staat óf althans een openbaar fonds, dat door een openbaar lichaam wordt beheerd, wordt bedoeld. Van de schenker wordt niet geëist dat hij een bepaald gedeelte van zijn spaargeld aan personen zal geven, die het verdienen, maar dat hij dat vermogen in het fonds zal storten, dat gebruikt moet worden tot verheffing van de gemeenschap. In deze betekenis begreep de Heilige Profeet het en toen hij de taak van regeerder aanvaardde, maakte hij de *zakat* tot een staatsinstelling, stelde ambtenaren aan om het te innen en schreef zijn gouverneurs in afgelegen provincies voor hetzelfde te doen¹⁷. Aboe Bakr volgde de voetsporen van de Heilige Profeet, toen hij enkele stammen, die geweigerd hadden hun *zakat* naar de openbare schatkist te zenden, de oorlog verklaarde, terwijl hij er aan toevoegde: "De *zakat* is het recht (van de staat of de gemeenschap) op het (door een individu verkregen) vermogen, en bij Allah, indien zij ook maar één lam weigeren op te brengen dat zij aan Allah's Gezant zouden hebben opgebracht, dan zal ik tegen hen vechten" (Bo. 14:1).

Eigendom waarvan *zakat* kan worden geheven

Hoewel de uitdrukkelijke bevelen m.b.t. de *zakat* in zeer vroege openbaringen aan te treffen zijn, werden de bijzonderheden pas gegeven toen de Islam in Madiena gevestigd was. Zilver en goud zijn twee goederen, die de mens altijd graag vergaart en bovendien zijn ze de twee edele metalen, die de standaard van de in de wereld gangbare munten zijn. Deze twee worden daarom in het bijzonder vermeld als goederen, waarover *zakat* moet worden betaald. Zilveren of gouden sieraden werden als zilver of goud beschouwd. En in het geval van contanten, in de vorm van muntstukken, bankbiljetten of depositogelden, dient men dezelfde regel te volgen. Edelstenen werden van de *zakat* uitgezonderd, omdat het geheel in dit geval vernietigd of geschaad zou zijn, indien een deel ervan weggenomen werd. Handelsartikelen werden ook beschouwd als goederen waarover *zakat* moet worden betaald, ongeacht tot welke categorie ze behoren.¹⁸ Dieren die voor handelsdoeleinden werden gebruikt waren slechts dan aan de *zakat* onderworpen, indien men ze in aan de staat toebehorende weiden liet lopen. Er wordt onder de dingen, waarvan *zakat* geheven werd, geen melding gemaakt van onroerende goederen, zoals bouwland en huizen, maar de opbrengst van het land, zoals graan of vruchten, was onderworpen aan een belasting, 'oesjr' genoemd (letterlijk: *het tiende deel*). Het wordt als *zakat* beschouwd, maar eigenlijk valt het onder de categorie van inkomsten verkregen van het land. Groenten zijn van de *zakat* uitgezonderd (Tr. 7:13). Aangezien de *zakat* een belasting op het eigendom is, kan het ook worden gevorderd als het eigendom aan een minderjarige toebehoort. Volgens een Hadies zou de Heilige Profeet hebben gezegd: "Wie voogd van een wees is, dient met diens eigendom handel te drijven en het niet ongebruikt laten liggen, zodat het opdraakt door het betalen van de *zakat*" (Tr. 5:15).

¹⁷ Zoals in het geval van Moe'az, die tot gouverneur van Yaman werd aangesteld (Bo. 24:1).

¹⁸ Er is m.b.t. deze zaak nagenoeg eenparigheid van oordeel. Boecharie vermeldt geen Hadies over dit punt, maar de titel van één van zijn hoofdstukken, het 29ste, in het boek over de *zakat*, luidt aldus: "De *sadaqa* (*zakat*) van *kasb* (hetgeen men verdient) en *tidjara* (handelswaren)" (Bo. 24:29). Hij kan echter tot bewijs daarvan geen Hadies vinden en volstaat met het volgende Koranvers aan te halen: "O jullie die geloven, geef uit de goede dingen die jullie verdienen, en uit hetgeen Wij voor jullie voortbrengen uit de aarde" (2:267). Men dient echter op te merken, dat dit vers op vrijwillige liefdegaven betrekking heeft. Aboe Dawoed vermeldt een Hadies van Soemra ibn Djoendoeb: "Allah's Gezant zou ons hebben bevolen, *zakat* op te brengen van hetgeen wij te koop hadden" (AD. 9:31). Sommigen hebben de authenticiteit van deze Hadies betwijfeld, maar het wordt door andere Hadies' ondersteund. Er is bijv. een Hadies, overgeleverd door Dar Qoetnie en Hakam, volgens welke de Heilige Profeet melding maakte van *bazz* (stof voor verkoop) als één van de dingen, waarover *zakat* moest worden betaald. Volgens een andere Hadies, eveneens overgeleverd door Dar Qoetni, beval de kalief 'Oemar een bepaald persoon, die in huiden handelde, de *zakat* op te brengen door de prijs te schatten. Er is in Baihaqie ook een overlevering, volgens welke Ibn 'Oemar zei, dat er in 'Oeroedz (koopwaren anders dan goud en zilver) geen *zakat* was, behalve als ze voor de handel bestemd waren (AM-AD. II, blz. 4). Laatstgenoemde Hadies is ook door Aboe Dzarr overgeleverd (Ah. V, blz. 199).

Nisab

De *zakat* was een jaarlijkse belasting op het eigendom dat gedurende een vol jaar in het bezit van een persoon bleef, wanneer de waarde daarvan een zekere grens, *nisab* genoemd, bereikte. De *nisab* verschilde met de soort van bezittingen. De voornaamste was 200 dirhams of 52½ tola's (+/- 610 gr) voor zilver en 20 mithals of 7½ tola's (+/- 90 gr) voor goud. De *nisab* van contanten was dezelfde als die van zilver of goud, naar gelang men de contanten in zilver of goud had. Voor alle soorten van koopwaren werd de waarde berekend en de *nisab* beoordeeld naar de zilveren standaard. Voor sieraden was de *nisab* die van zilver, indien de sieraden van zilver waren en die van goud, indien ze van goud waren. Maar juwelen en dergelijke dient men uit te sluiten en bij het bepalen van de *nisab* dient men slechts rekening te houden met hun gewicht aan zilver of goud. Voor dieren was de *nisab* van kamelen vijf, van stieren of koeien dertig en van geiten veertig. Voor paarden wordt er geen bijzondere *nisab* vermeld, maar aangezien de *zakat* in dit geval naar de waarde werd beoordeeld, moet de *nisab* ook naar dezelfde maatstaf beoordeeld worden. Voor graan was de *nisab* vijf *wasāq*, die volgens twee verschillende berekeningen 26 maund's en 10 seer's of 18 maund's en 35½ seer bedraagt, of in het eerste geval ongeveer 1 ton en in het tweede geval ongeveer tweederde ton.¹⁹

De voet, waarop de *zakat* betaald moet worden

Met uitzondering van de dieren werd de *zakat* op een vrijwel uniforme voet van 2½ pct. van het verzamelde vermogen geheven. Voor dieren, in het bijzonder voor kamelen en schapen, werden gedetailleerde regels vastgesteld en dieren van een bijzondere ouderdom werden als *zakat* genomen, wanneer de kudde een gespecificeerd aantal bereikte.²⁰ Gaat men de hoeveelheden na die in de noot worden vermeld, dan zal daaruit blijken dat, hoewel er een kleine afwijking is, de voet van 2½ pct. in hoofdzaak toch in het oog gehouden schijnt te zijn. Het geval van één volwassen koe per 40 koeien, één wijfjeskameel van twee jaren per 40 kamelen en één geit per 40 geiten toont dit duidelijk aan.

Het geval van een gevonden schat, waarvan één vijfde deel genomen werd, is een heel andere zaak en kan moeilijk onder de categorie van de *zakat* vallen, aangezien het niet iets kan worden genoemd, dat in het volle bezit van de eigenaar gedurende een jaar is gebleven. In zulke omstandigheden, waar elke andere regering de gehele schat zou nemen, neemt de Islamitische staat slechts een vijfde deel.

Het geval van 'oesjr is, zoals reeds gezegd, technisch geen *zakat*, het is eigenlijk inkomsten verkregen van het land. De staat neemt slechts één tiende deel van de voortbrengselen van het bouwland, wanneer het met behulp van regenwater of natuurlijke bronnen wordt besproeid, en één twintigste deel, wanneer het door putten of andere kunstmatige middelen geïrrigeerd wordt, waarbij door de landeigenaar arbeid wordt ingezet (IM. 8:17).

De *zakat* in huidige omstandigheden

Het zal dus wel duidelijk zijn, dat de eigenlijke *zakat* slechts een belasting op verzameld vermogen is en dat het bedoeld is om de ongelijkheden van het kapitalisme weg te nemen. Het vermogen heeft de neiging zich op te stapelen en de *zakat* beoogt de herverdeling daarvan op zo'n manier, dat de gehele gemeenschap er voordeel aan ontleent. Een gedeelte van het opgespaarde vermogen of kapitaal van ieder mens wordt jaarlijks genomen en onder de armen en de behoeftigen uitgedeeld. De *zakat* moet dus opgebracht worden zowel van alle opgespaarde gelden of opgespaard goud of zilver, als van elke vorm van kapitaal, in de vorm van contanten of in natura. Edelstenen worden, zoals reeds gezegd, uitgezonderd van de *zakat*, omdat anders de verkoop daarvan noodzakelijk wordt. Voor bij de industrie gebruikte machines moet dezelfde regel gevolgd worden. Ze dienen eigenlijk beschouwd te worden als de gereedschappen van een vakman, en de daaruit voortkomende verdiensten worden belastbaar, wanneer aan de vereiste

¹⁹ Het verschil ontstaat als gevolg van de maat *sa'*, die volgens de bewoners van Iraq 8 ratl weegt, en volgens de bewoners van *Hidjaz* 5⅓ ratl.

²⁰ Voor kamelen is de vastgestelde regel als volgt: één geit voor vijf kamelen, en daarboven één voor elke vijf of deel van vijf meer, tot 24 toe. Wanneer het aantal 25 bereikte, was een jonge wijfjeskameel van een jaar voldoende, tot 34 toe. Voor 35 t/m 45 werd de ouderdom verhoogd tot twee jaar; voor 46 t/m 60 tot drie jaar; voor 61 t/m 75 tot vier jaar. Voor 76 t/m 90 werden twee jonge wijfjeskamelen van twee jaar als *zakat* opgebracht; voor 91 t/m 124 twee van drie jaar, en daarboven moest één wijfjeskameel van twee jaar voor ieder 40-tal of één van drie jaar voor ieder 50-tal er bij gevoegd worden. Voor geiten en schapen was de *zakat* één geit of schaap voor 40 t/m 120, twee voor 121 t/m 200, drie voor 201 t/m 300 en daarboven één voor elke honderd of deel van honderd (Bo. 24:38). Voor koeien is één kalf van een jaar voor ieder 30-tal en één van twee jaar voor ieder 40-tal de in een Hadies vastgestelde regel (Tr. 7:5). Volgens Boechari (Bo. 24:45) zijn paarden vrijgesteld van *zakat*. De reden schijnt te zijn, dat zij in oorlogstijd nodig waren. Latere juristen echter achten paarden belastbaar overeenkomstig hun waarde, tegen de voet van 2½ pct. (H.I, blz. 173).

voorwaarden betreffende het opleggen van de *zakat* wordt voldaan. Goederenvoorraad dient volgens dezelfde regel behandeld te worden, d.w.z. dat slechts de jaarlijkse winst belastbaar is en niet de voorraad zelf. Wat betreft alle dingen, waarvan *zakat* opgebracht moet worden: graan, levend vee of andere handelswaren, moet hun waarde bepaald worden en de *zakat* geheven worden tegen de algemene voet van 2½ pct. Waar Moeslims onder niet-Moeslimregeringen leven en de inning en uitdeling van de *zakat* niet door deze regeringen ondernomen kan worden, heeft de Moeslimgemeenschap als geheel die plicht, en de instelling van de *zakat* moet in elk land, waar een Moeslimbevolking is, de vorm van een nationale Moesliminstelling aannemen.

Hoe de *zakat* moet worden besteed

De posten van *zakat*-uitgaven worden in de Koran uitdrukkelijk vermeld: "Liefdadigheid (*sadaqat*) is er slechts voor de armen (*foeqara'*) en de behoeftigen (*masakien*), en voor degenen aangesteld om het uit te delen, en degenen van wie de harten (tot de waarheid) worden bekeerd (*al-moe'allafati qoeloeboe-hoem*), en voor (het vrijkrijgen van) gevangenen, en voor degenen die een schuld hebben, en langs Allah's weg en voor de reiziger — een bevel (*farieda*) van Allah. En Allah is Wetend, Wijs" (9:60). Zoals reeds werd opgemerkt, wordt de *zakat* soms onder de naam van *sadaqa* vermeld. Dat dit de betekenis van *sadaqat* op deze plaats is, wordt duidelijk aangetoond door de laatste woorden van het vers, waar het een *farieda* of een *bindende plicht* wordt genoemd, welk woord slechts op de *zakat* van toepassing is.

De acht posten van uitgaven, waarvan hier melding wordt gemaakt, kunnen in drie klassen worden verdeeld. De eerste heeft betrekking op degenen die hulp nodig hebben, inclusief de armen, de behoeftigen, degenen wiens harten neigen naar de waarheid, de gevangenen, de schuldenaren en de reiziger. De tweede betreft de aangestelde ambtenaren voor de inning en uitdeling van het fonds. En ten derde is een deel van de *zakat* bestemd ter besteding op de weg van Allah.

Een paar woorden kunnen ter verduidelijking van iedere klasse bijgevoegd worden.

Men dient op te merken, dat onder de eerste categorie zes soorten van personen vallen. De eerste zijn de *foeqara'* (mv. van *faqier*) dat afgeleid is van *faqr*, d.i. *het breken van de rugwervel*, en *faqier* betekent dus letterlijk: *een persoon, wiens rugwervel gebroken is of iemand die door een ramp is getroffen* (LL.). Het heeft klaarblijkelijk betrekking op onvermogenen, die wegens het één of andere gebrek hun brood niet kunnen verdienen.

De tweede zijn de *masakien*, mv. van *miskien*, dat afgeleid is van *sakana*, d.i. *het werd stil of onbeweeglijk*. *Miskien* betekent dus: *iemand, wie de armoede weinig macht van beweging heeft laten bezitten* (LL.). Er bestaat een zeer groot verschil m.b.t. de werkelijke onderscheiding tussen de twee woorden *faqier* en *miskien*; maar als wij de letterlijke betekenis in het oog houden, schijnt het werkelijk onderscheid te zijn, dat *faqier* een persoon is die door het één of andere lichamenlijk onvermogen niet in staat is om zijn levensonderhoud te verdienen, terwijl *miskien* een persoon is die, hoewel in staat om voldoende te verdienen, daartoe toch niet in staat is door armoede of gebrek aan hulpmiddelen. De *miskien* is de behoeftige die zijn eigen levensonderhoud kan verdienen, indien hem een kleine steun wordt verleend. De werklozen vallen onder deze categorie.

Dit zijn de twee voornaamste categorieën van personen, ten behoeve waarvan de instelling van de *zakat* in stand gehouden wordt. Daarom worden zij in het Koranvers van de anderen afgescheiden door een vermelding van het personeel. Tot de andere categorieën, die onder deze klasse vallen, behoren ook personen die om de één of andere dringende reden hulp nodig hebben. Daar zijn *al-moe'allafati qoeloeboe-hoem*, d.w.z. *degenen wiens harten gemaakt worden tot de waarheid te neigen*; mensen die naar de waarheid zoeken, maar die door armoede geen middelen kunnen vinden om toegang daartoe te hebben. Onder deze categorie kunnen ook vallen nieuwe Islamitische bekeerlingen, die vanwege hun bekering geen middelen tot hun levensonderhoud bezitten.

Verder zijn er de gevangenen, of zij die van hun vrijheid beroofd zijn en die niet door eigen inspanning kunnen herkrijgen. Het bevrijden van slaven valt onder deze categorie.

Dan zijn er de schuldenaren, die hun eigen schulden niet kunnen betalen en tenslotte zijn er de reizigers, die in een vreemd land of op een afgelegen plaats zijn blijven steken en hun vaderland niet kunnen bereiken.

Er zijn twee andere posten van *zakat*-uitgaven, waarvan de eerste is de instandhouding van personeel en een ambt voor de inning van de *zakat*. Dit toont aan, dat de *zakat* bestemd was om op een centrale plaats verzameld en dan uitgedeeld te worden, en de uitgaven tot onderhoud van de personen, die dit werk verrichten, vielen onder deze rubriek. De Koran laat dus het uitgeven of besteden van de *zakat* naar eigen voorkeur van de individuele mens niet toe.²¹ Het innen van de *zakat* wordt, ondanks de daarvoor

---

²¹ Volgens een Hadies zou de Profet hebben toegestaan, dat een derde gedeelte van de *zakat* door de individuele mens besteed werd aan degenen die naar zijn mening de *zakat* verdiende te ontvangen. Hij zou hebben gezegd: "Wanneer u taxeert, laat dan een derde deel achter en indien u niet een derde deel achterlaat, laat dan een vierde deel achter" (AD 9:14). Imam Sjafi'i zegt, als hij dit verklaart, dat dat derde of vierde gedeelte achtergehouden moest worden, zodat de

betaalde geldelijke vergoeding, als een verdienstelijke daad beschouwd en degene die het int, ontvangt volgens een Hadies een gelijke beloning als iemand, die aan de *djihad* of aan een oorlog ter verdediging van de godsdienst deelneemt.²²

De *zakat* kan besteed worden ter verdediging en propaganda van de Islam

Aangezien de uitgaaf voor het personeel een gevolg is van de nationalisering van de *zakat*-instelling, is de enige post van uitgave, behalve de steun aan de hulpbehoevenden om de één of andere reden, datgene wat *fié sabiéli-llah* of *op de weg van Allah* genoemd wordt. Dit wordt over het algemeen opgevat als: *strijders, die het geloof verdedigen*.²³ Terwijl zulke strijders ongetwijfeld de belangrijkste nationale behoefte van een gemeenschap zijn, is het even waar dat zij een uitzondering en geen regel zijn. Daarom kan de betekenis van *fié sabiéli-llah* niet tot hen beperkt worden. Maar er is een andere allergrootste behoefte van de Moeslingemeenschap, die in de Koran *djihad kabier* of de *grote djihad* wordt genoemd: "En als het Ons behaagde, zouden Wij een waarschuwer doen opstaan in iedere stad. Dus gehoorzaam niet aan de ongelovigen, en span je er zeer mee in tegen hen met een machtige inspanning (*djihad-an kabier-an*)" (25:51, 52). Het persoonlijk voornaamwoord *hie*, vertaald door *daar*, duidt - zoals het verband duidelijk aantoonst - de Koran aan. Met de Koran te strijden of de boodschap van de Koran naar afgelegen plaatsen van de wereld te brengen is daarom de grootste *djihad* van de Islam. De post van uitgaven voor *fié sabiéli-llah* heeft dus betrekking op deze beide allergrootste behoeften van het nationaal bestaan, d.i. oorlogen ter verdediging van de godsdienst en de propaganda van de Islam, waarvan deze laatste de grootste behoefte van dit tijdperk is. Het zal dus wel duidelijk zijn dat de instelling van de *zakat*, terwijl zij voornamelijk de verbetering van de toestand van de armen en het goedmaken van het door het kapitalisme aangedane onrecht beoogt, ook de verdediging en bevordering van de gehele Moeslingemeenschap ten doel heeft.

Andere nationale liefdadigheidsinstellingen

Hoewel de *zakat* de belangrijkste is, is ze niet de enige door de Islam opgebouwde nationale liefdadigheidsinstelling. Er zijn twee andere instellingen van soortgelijke aard, beide in verband staande met de *'led*-feesten, waardoor iedere Moeslim langzamerhand de gedachte wordt bijgebracht, dat hij nooit de nood van zijn armere broeders moet vergeten, zelfs wanneer hij in de gelukkigste stemming is. De eerste van deze instellingen is de *sadaqat al-Fitr* of *zakat al-Fitr*, d.w.z. liefdegave in verband met de *'led al-Fitr*. Iedere Moeslim moet bij die gelegenheid een bepaalde hoeveelheid voedsel uit barmhartigheid weggeven, of de waarde ervan in geld. Dit bedrag moet door iedere Moeslingemeenschap verzameld en dan uitgedeeld worden onder degenen, die het verdienen.²⁴

De tweede instelling staat in verband met de *'led al-Adha*, bij welke gelegenheid niet alleen de armere broeders van de gemeenschap met het vlees van de offerdieren gevoed worden, maar waarbij ook de huiden van die dieren (en evenzo gedroogd vlees, ingeval het aanbod groter is dan de vraag) worden verkocht, en de zo opgebrachte som wordt uitgegeven voor één of ander liefdadig doel van nationale waarde, zoals de propaganda van de Islam.

Uit het boek: De Religie van de Islam
Auteur: *maulana* Muhammad 'Ali

---

persoon die de *zakat* betaalt het achtergehouden gedeelte aan zijn bloedverwanten of burens besteden zou, zoals hij wenste" (AM-AD. 9:15).

²² AD. 19:6; Tr. 7:18.

²³ IDJ-C. X, blz. 100.

²⁴ In het hoofdstuk over de *'Id*-gebeden is reeds aangetoond, dat de *Fitr*-liefdegave verzameld en dan uitgedeeld werd. Ook in dit geval berustte de keuze niet bij de individuele mens, maar bij de gemeenschap.